

Hallitusohjelma hallinnon tutkimuksen kannalta

"Rakennemuutoksen hallittu toteuttaminen edellyttää erityistoimia talouden ja työelämän, tieteen, tutkimuksen ja koulutuksen sekä kulttuurin sarjoilla", kuuluu Harri Holkerin sinipunaisen hallituskokoomuksen ohjelman keskeinen lausuma. Viisi viimeistä kohdetta asettavat keskiöön myös hallinnon tutkimuksen, jolle taloudenkaan aihepiirin ei pitäisi olla vieras ainakaan sitten kun uusimmat alan professuurit on täytetty Rovaniemellä ja Tampereella.

Ulkopolitiikkaa ja talouspolitiikkaa koskevat ohjelmakohdat koskevat hallintoa vain viittauksissa tulopoliittisen järjestelmän kehittämiseen. Korporatistisia, työmarkkinatahojen merkitystä tähdentäviä piirteitä on myös työllisyyttä koskevassa jaksossa: tarkoituksena on parantaa hallinnonalojen yhteistyötä sekä tehostaa työvoimapolitiikkaa ja -hallintoa muun muassa tietojärjestelmiä kehittämällä. Korporatistiseen tapaan etenee myös mittava pyrkimys työelämän uudistamiseksi, jonka osana on työntekijöiden edustajien nimeäminen yritysten hallintoon sekä yrityskohtaisen taloudellisen osallistumisen ja julkisen sektorin työpaikkademokratian kehittäminen.

Hallinnon tutkimuksen kohteiden raja-alueille sijoittuu verotuksen kokonaisuudistus: vähennysviidakon raivaaminen ja korvaaminen tulonsiirrolla sekä marginaaliverotuksen reformi.

"Monopoliaseman käyttäminen kilpailuetujen hankkimiseen markkinoilla torjutaan." Samanlainen perinteisen sääntelyn purkaminen, deregulaatio, korostuu myös maatalouspolitiikkaa koskevissa ohjelman kohdissa, joiden mukaan myös maataloushallinnon ryteikköjä on tarkoitus raivata. Hallituksen tarkoituksena on samoin selvittää valtionyhtiöiden rahoituksen osittainen yksityistäminen.

Hallitus aikoo hajauttaa energian tuotantoa, antaa eduskunnalle esitykset aluepoliittisen lainsäädännön uudistamiseksi ja selvittää erityisrahoituslaitosten (kuten Kehitysalue-rahasto) työnjaon tarkoituksenmukaisuus. Korkeakoulujen itenäistä päätösvaltaa ja Suomen Akatemian määrärahoja lisätään.

Sosiaali- ja terveyspolitiikassa hallitus tahtoo kehittää julkisia palveluja ja niiden saatavuutta asuinpaikasta riippumatta käyttäen tarvittaessa hyväksi täydentäviä yksityisiä palveluja. Yleisradiotoiminnan toimintaedellytyksiä aiotaan parantaa säännöksiä uudistamalla, ja tietoliikenteen tariffeja aiotaan muuttaa heikosten kehittyneiden alueiden hyväksi.

Lainsäädännön ja oikeusturvan uudistuksiin kuuluvat alioikeuksien yhtenäistäminen sekä uusi yhdistyslainsäädäntö. Syyttäjälaitoksen yhtenäistäminen selvitetään.

Hallinnon kehittämistä rajatummissa mielessä koskevat lukuisat hallitusohjelman kohdat. "Julkista hallintoa kehitettäessä pidetään lähtökohtana ihmisten tarpeiden mukaista palvelutuotantoa." Avaintavoitteita ovat hallinnon tuottavuuden ja palvelukyvyyn parantaminen. Hallinnon hajauttaminen jatkuu, ministeriöitä vahvistetaan, lääninhallinnon luottamushenkilöedustus selvitetään, kuntainliittoja kootaan maakunnallisiksi, ja annetaan esitys erikoissairaanhoidon hallinnon kehittämisestä.

Kuntia vahvistetaan. Odotettavissa on lakiesitys vapaakuntakokeilusta, josta työryhmä antoi mietintönsä vuoden alussa. Vapaaehtoisia kunnallisen jaotuksen muutoksia edistetään.

Hallituksen ohjelman lähiluku vihjaa aukoistakin hallinnon tutkimuksen tietämyksessä. Policyjen erittely (verotusuudistus, maatalous- ja metsätalouspolitiikka, energiapolitiikka) on saattanut jäädä liian vähäiselle huomiolle, samoin talouselämän rakenteiden ja julkisen sääntelyn, regulaation, ja sen purkamisen analyysi (kilpailu- ja hintakysymykset).

Hallinnon tutkimus on myös liian hitaasti ryhtynyt tutkimaan viestinnän ja tietotekniikan hallintoa. Aika saattaa ajaa ohi, ellei uusiin aiheisiin tartuta. Valtionhallinnon, kunnallishallinnon, yrityshallinnon sekä voittoa tavoittelemattoman yksityisen sektorin hallinnon (varsinkin yhdistysten) tutkijat ovat myös työskennelleet liiaksi erossa toisistaan. Eriytyneisyys ja erillisyys onkin keskeisin ongelma eikä joidenkin aiheiden jääminen kesannolle.

Hallinnon tieteellinen tutkija on paradoksin edessä. Hänen on tavallaan pakko joka tapauksessa ottaa arvioiden kantaa vallitsevaan ja muuttuvaan hallintoon, joko tehokkuuden kannalta arvioiden tai muulla tavoin kritikoiden. Emme voi välttää arviointeja eri rooleissamme: teknokraattisina asiantuntijoina, kriittisinä kriitikoina tai näitä molempia rooleja yhdistelevinä sovelluskitsofreenikkoina.

Yritysten hallinnon tutkijat ovat jääneet alakynteen Hallinnon Tutkimuksen palstoilla verrattuja sisäriinsä ja veljiinsä valtionhallinnon tutkimuksessa. Toimitus etsii parannusta asiaan sarjalla artikkeleita, joita ovat laatineet vuosina 1984—1986 toimineen, professori Risto Tainion johtaman yrityksen teorian yhteysryhmän jäsenet.

Ensimmäisenä sarjasta julkaistaan Tarmo Koskisen artikkeli. Organisaatiohallintoiheen saattaakin olla ympäristö sijaintiyhteisölleen eikä päinvastoin kuten useimmissa tutkimuksissa organisaatioista ja niiden ympäristöstä. Suurempi ryväs sarjan juttuja on odotettavissa lähinumerossa.

Pertti Ahonen